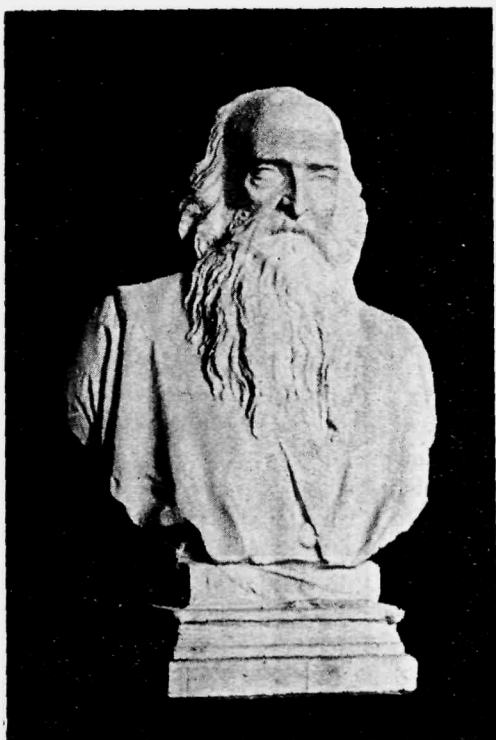

Γ. ΜΠΟΝΑΝΟΥ

Θεόφιλος Καΐρης

Ὁ λόγος ἔχει τέσσην δύναμιν, ὥστε ὅλας αἱ καλὰ τέχναι ὑμοῦ δὲν δύνανται νὰ ἀποδώσωσι πάντα τὰ θελγητρά αὐτοῦ.

Ἀλλὰ βεβαίως πρέπει νὰ δυνάμεθα νὰ ἀντιλαμβανόμεθα τὰς λέξεις οὐχὶ ὡς σημεῖα, ἀλλὰ ὡς ὁράματα καὶ μουσουργήματα ἀριστοτεχνικά καὶ ὅχι ὡς ὁ γνωσσομαθὴς Λέσσιγγ, ὅστις ἔως ἀντὶ πραγμάτων ἀναπολεῖ τὴν λατινικὴν ὀρθογραφίαν.

Ὁ λόγος οὗτος εἶναι ὁ συνδυαζόμενος μετὰ μελωδικῆς ἀπαγγελίας καὶ χειρονομιῶν καὶ φυσιογνωμίας ἐπὶ τῆς σκηνῆς τοῦ θεάτρου.

Ὁ τοιοῦτος λόγος πλὴν τῆς μουσικῆς παρυσιάζει ὡς κινηματογράφος ἰδεώδης ὅχι πλέον στασίμους γραμμάς, ἀλλὰ ζωντανὰς καὶ παλλομένας, ὑποίας οὐδεμία ἐπίνοια ζωγράφου δύναται νὰ ἐπιτύχῃ.

Καὶ ποῖος χρωστήρ δύναται νὰ ζωγραφίσῃ τοὺς στίχους;

Ὅλη ἡ ζωὴ σφίγγει φλογίζει τὰράθυμό σου τὸ κορμὶ ποῦ κυματίζει καὶ ἡλεκτρίζει με ἀλησμόνητη ὁρμή.

Ἀπ' ἐναντίας γνωρίζομεν καλλίστα ὅτι ἂν τις ζωγράφος ἔχῃ καὶ ποιητικὴν ἰδιοφυΐαν καὶ αἰσθανθῇ τὴν δύναμιν τοῦ λόγου, εὐθὺς θὰ πετάξῃ τὸν χρωστήρα ὡς ἀνεπαρκῆ καὶ γελοῖον μάλιστα, καὶ θὰ ἐναγκαλισθῇ τὸν παγχειρισμὸν τοῦ λόγου. Ἄς ἔλθῃ ζωγράφος νὰ ζωγραφίσῃ τὴν ἐξῆς οὖσιν :

Σὰν ἀνεμῶνες κόκκινες καὶ ρόδα διαλεγμένα τῆς γυλάνης τοῦ ἐρημιᾶς καὶ ὁ οὐρανὸς μαζώνει ὅλα τὰ συνεφέκια τοῦ θλιμμένου ἑνα ἑνα καὶ ραίνει τὸν ἀφέντη τοῦ καὶ τὸν κατευοδώνει ποῦ ἀνοίγουν οἱ χρυσοπορτεῖς τοῦ βασιλευμένου του.

Βεβαίως ὁ ζωγράφος δύναται νὰ παραστήσῃ ρόδα καὶ ἀνεμῶνες διαλεγμένες καὶ ἴσως καὶ γυλάνην ἐρημιᾶν, ἀλλὰ τὴν θλιμμένην κατευοδῶσιν τοῦ βασιλευμένου του εἰς μάτην θὰ προσπαθῇ νὰ ἀναπληρώσῃ διὰ τῶν χρωμάτων.

Καὶ ἔω; ἔω μὲν ἔχομεν ἐπὶ τέλους εἶω; καὶ χρώματα. Ἀλλὰ ἂν ἐλθῶμεν εἰς εἰκόνας τῶν νεωτερινῶν ὥρων δὲν θὰ ἦτο θράτος τοῦ ζωγράφου καὶ νὰ δοκιμάσῃ καὶ νὰ ζωγραφίσῃ τὴν ἐξῆς εἰκόνα :

Καὶ ἡ νύχτα ἡ ἀρχαία αὕτη βασίλισσα καὶ μόνη θλιμμένη ἡ γλυκοβλέφαρὴ ἡ μάλιστα σιμόνει μ' ἀγνοσθυσμένη τῇ θωριά βουβῇ καὶ μαυροφόρᾳ καὶ γέρνει πάνω στὸ γιὰλὸ τὸ νεκροξυπλωμένο καὶ ὡς καρβοτσακίσματα φαντάζουν ὅλα τώρα στὸ θολωμένο κόσμῳ περὶ μέσα τὸ ρημαχμένο καὶ σκότος γύνεται παντοῦ σὲ φουσκωμένο κύμα καὶ σὰν πλημμύρα ποῦ ροφᾷ καὶ πνίγει κάθε σχῆμα καὶ ἡ ἀδελφὴ των ἡ σιγὴ σὰ σάβανο ἀπλώνεται καὶ μόνο τὰῖτρο τὸ ὑγρὸ στὸν οὐρανὸ κομπόνηται. (*)

Τίς δὲν αἰσθάνεται ὅτι ἡ εἰκὼν αὕτη θὰ κείτῃ μόνον εἰς τὴν πινακοθήκην τοῦ λόγου;

Καὶ ὅμως ἐὰν προτείνει τις εἰς ζωγράφον νὰ ἐκτελέσῃ τὴν εἰκόνα ταύτην διὰ τοῦ χρωστήρος θὰ ἔχει ἴσως τὴν ἀφέλειαν νὰ δοκιμάσῃ τὴν ἐκτέλεσιν αὐτῆς ὁ ἀνύητος, ἡ μᾶλλον τὸ ἐυσυγχὲς θυμὸς τῆς αἰσθητικῆς τοῦ Λαοκόντος τοῦ λογιωτάτου Λέσσιγγ, ὅστις δὲν ἐνόησε ὅτι αἱ ἐπιστημονικαὶ περιγραφαὶ τῶν νεωτέρων φυσιοῶν εἶναι ἀπλουστάτα ζωγραφικὴ πρόοδος τοῦ λόγου κατ' εἰσήγησιν τῆς ποιήσεως ἐπ' σημοποιηθεῖσαι καὶ ὅτι ἡ τελεία χρῆσις τοῦ λόγου εἶναι ἡ μαγικὴ διαχείρισις καὶ δημιουργία λέξεων ὡς ἄλλων καλλιτεχνικῶν ἀναγλύφων καὶ ἡ ἐλαστικὴ προσαρμογὴ τῆς γλώσσης πρὸς τὴν ἰδιόζουσαν πνευματικὴν σφραγίδα ἐκάστου. Ἀλλὰ τὸ ζήτημα τοῦτο τὸ ἀνεπτυχάμεν μὲν ὑποσδῆποτε εἰς τὰ σχόλια ἡμῶν εἰς Δημοσθένην, θὰ τὸ παρυσιάσωμεν ὅμως σὺν Θεῷ ἐν πλήρῃ αἵγλῃ ὅταν ἐκδώσωμεν Ὀμηρον καὶ Πλάτωνα.

Κ. ΖΑΜΠΑΣ

(*) Πάντες οἱ στίχοι εἶναι τοῦ ποιητοῦ Α. Νέτη.

